

Ivica Zvonar

1. Pet pisama Ivana Kostrenčića Franji pl. Markoviću, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 21, Zagreb 2003., str. 267–275.
2. Kratki osvrt na korespondenciju između Franje Fanceva i Elze Kučera, *Podravski zbornik*, sv. 29, Koprivnica 2003., str. 113–124.
3. Dnevnički zapisi Ivana Kostrenčića o reviziji Hrvatsko-ugarske nagodbe (1871. – 1782.) iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 23, Zagreb 2005., str. 259–271.
4. Prilog poznavanju života i rada Ivana Kostrenčića u Beču: 1868. – 1875., *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 24, Zagreb 2006., str. 187–198.
5. Rukopisna ostavština Ivana Kostrenčića u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, *400. obljetnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu [Elektronička građa]: zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa*, Zagreb 9. – 11. svibnja 2007., Zagreb 2007., str. 51–65.
6. Pisma Franje Račkoga upućena Ivanu Kostrenčiću u razdoblju od 1868. do 1875., *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 25, Zagreb 2007., str. 203–224.

Zrinka Novak

MONOGRAFIJE, PRIRUČNICI, STUDIJE DJELATNIKA ODSJEKA ZA POVIJESNE ZNANOSTI HAZU

U proteklom desetljeću (1998. – 2008.) djelatnici Odsjeka za povijesne znanosti HAZU u Zagrebu svojim znanstvenim i stručnim radovima uvelike su doprinijeli znanstvenoj produkciji na području povijesne znanosti, ali i humanističkih znanosti općenito. Objavili su velik broj radova, koji su nastali kao produkt dugogodišnjih znanstvenih istraživanja na izvornoj arhivskoj građi, pretežno iz razdoblja srednjovjekovne i novovjekovne hrvatske povijesti do XIX. stoljeća. Istraživanja su vršena na različitim tipovima i vrstama izvora, a širok je i raspon tema kojima su se djelatnici bavili: od političkih, društvenih, ekonomskih, kulturnih, crkvenih i demografskih do obiteljskih i svakodnevnih, a obrađivane su i biografije pojedinih značajnih povijesnih osoba. Monografije, priručnike i studije, objavljene u raznim znanstvenim i stručnim časopisima u proteklom desetljetnom razdoblju, navest ćemo kronološkim redom. Ovaj prikaz neće uključivati velik broj radova objavljenih u Zborniku Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU (vol. 17 – vol. 25), jer će o njima biti više riječi u samom prikazu Zbornika.

Monografije

Godine 1998. objavljena je monografija *Hrvatska crkvena srednjovjekovna sfragistika* autora Ante Gulina, u nakladi Golden marketinga (Zagreb, 1998.), u kojoj je sintetizirana srednjovjekovna povijest svih hrvatskih kaptola te cjelokupne hrvatske crkvene sfragistike od najstarijih vremena do kraja srednjega vijeka.

Damir Karbić priredio je za tisak monografiju Erika Fügedija *Hungarian Nobelman and his Kindred*, tiskanu u Budimpešti 1998.

Godine 2001. objavljena je monografija *Hrvatski srednjovjekovni kaptoli: loca credibilia sjeverne i središnje Hrvatske* Ante Gulina tiskana u izdanju Golden marketinga (Zagreb, 2001.) U knjizi autor obrađuje ustroj i razvoj kaptola u sjevernoj i središnjoj Hrvatskoj tijekom srednjega vijeka.

Godine 2002. Tihana Luetić objavila je monografiju pod naslovom *Die Geschichte der Universität Zagreb von ihrer Gründung bis Heute* u izdanju FF Pressa (Zagreb, 2002.). Na temelju izvorne građe i relevantne literature, autorica se bavi poviješću Zagrebačkoga sveučilišta od osnutka modernoga sveučilišta 1874. godine, zatim obrađuje razvoj Sveučilišta do 1918. Opisuje kakva je bila njegova pozicija u međuratnom razdoblju i onome Drugoga svjetskog rata te nastavlja istraživanje njegova razvoja do 2002. godine.

Knjiga pod naslovom *Konstitucije paškog kaptola. Kritičko izdanje srednjovjekovnih konstitucija paškog kaptola iz 1393. godine* autora Ante Gulina objavljena je 2003. godine u izdanju Ogranka Matice hrvatske Pag (Pag, 2003.). Knjiga sadrži povijest paškog kaptola u srednjem vijeku.

U 2007. godini, nakon dugogodišnjega rada Branimira Glavičića, Vladimira Vratovića, Damira Karbića, Miroslava Kurelca i Zorana Ladića, objavljena je monografija *Obsidio Jadrensis – Opsada Zadra* u izdanju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Zagreb, 2007.). U knjizi se donosi znanstveno-kritičko izdanje djela *Obsidio Iadrensis* nepoznatoga autora iz 14. st. u kojem se opisuje mletačka opsada Zadra 1345. – 1346. godine. Načinjena je transkripcija i transliteracija djela, izrađen je kritički aparat (*variae lectiones* i bilješke) te su napisane povijesne i jezične uvodne studije.

Iste je godine objavljena monografija Ivica Zvonara pod naslovom *Šemovci – prilozi za povijest mjesta* (Općina Virje, Mjesni odbor Šemovci, 2007.) u kojoj autor sustavno, na temelju arhivskih vrela, istražuje političku, gospodarsku, kulturnu, sportsku, crkvenu i demografsku povijest mjesta Šemovci od antike do 21. stoljeća.

Od monografijskih izdanja objavljenih u 2008. godini treba istaknuti knjigu *Hrvatski srednjovjekovni kaptoli – Loca credibilia Dalmacije, Hrvatskog primorja, kvarnerskih otoka i Istre*, autora Ante Gulina, objavljenu u izdanju HAZU (Zagreb, 2008.). Na temelju analize izvora iz crkvenih i javnih arhiva i relevantne literature, u knjizi se daje pregled utemeljenja, ustroja i javne djelatnosti hrvatskih srednjovjekovnih kaptola s posebnom pažnjom usmjerenom na ulogu kaptola i notarijata u javnom životu gradova i stanovništva Istre, Hrvatskoga primorja, kvarnerskih otoka i Dalmacije.

Poglavlja u knjizi

Pojedini znanstveni radova djelatnika Odsjeka za povijesne znanosti objavljeni su i kao poglavlja u knjigama povijesne tematike.

U knjizi *Josip Neustädter, Ban Jelačić i događaji u Hrvatskoj od godine 1848., 2. sv.* (ur. I. Gostl, Zagreb, 1998. str. 481–496) nalazi se poglavlje pod naslovom *Ustroj cesarsko-kraljevske vojske 1848. – 1849. godine* autora Damira Karbića. Znanstveni rad istoga autora pod naslovom *Defining the position of Croatia during the restoration of royal power (1345–1361). An outline*, objavljen je kao poglavlje u knjizi B. Nagya i M. Seböka *The Man of Many Devices Who Wandered Full Many Ways... Festschrift in Honor of Janos M. Bak*, tiskanoj u Budimpešti 1999. (str. 520–526).

U knjizi *Čazma u prošlom mileniju* (ur. J. Pandurić, N. Škrabe, Zagreb, 2001.) objavljena je studija Ante Gulina *Srednjovjekovni čazmanski kaptol i njegovi pečati* (str. 51–68.).

Znanstvena studija *Kostajnica i njezini gospodari tijekom srednjeg vijeka* autorskoga tima Damira i Marije Karbić objelodanjena je u vidu poglavlja knjige *Hrvatska Kostajnica 1240. – 2000.* (ur. M. Krupić, Grad Hrvatska Kostajnica – Hrvatski institut za povijest, Hrvatska Kostajnica, 2002., str. 49–60).

Ante Gulin pisao je i o hrvatsko-bugarskim odnosima te je o toj problematici objavio dvije studije, jednu pod naslovom *Kako je Franjo Rački prikazao grčku crkvu i narod bugarski do 1861.* objavljenju u knjizi *Odnosi Hrvata i Bugara od X. do XIX. stoljeća s posebnim osvrtom na vrijeme Dubrovačke Republike* (ur. A. Gulin, Z. Ladić, Zagreb, 2003., str. 149–161) te studiju *Hrvatsko-bugarsko prijateljstvo i veze u prošlosti*, objelodanjenu u knjizi *B'lgari i Hrvati prez vekovete* (ur. R. Božilova, Sofija, 2003., str. 151–161). U istoj knjizi svoj je znanstveni rad pod naslovom *Usporedba diplomatskih formula notarskih dokumenata 16. i 17. stoljeća, pisanih hrvatskim i latinskim jezikom* (str. 88–95) objavio Zoran Ladić.

U knjizi *Povijest Hrvata. Druga knjiga: Od kraja 15. stoljeća do kraja Prvooga svjetskog rata* (ur. M. Valentić i L. Čoralić, Školska knjiga, Zagreb, 2005.) izišlo je nekoliko poglavlja koja se bave hrvatskom političkom poviješću, čiji su autori Miroslav Kurelac i Zoran Ladić. Riječ je o sljedećim poglavljima: *Hrvatske zemlje početkom 17. stoljeća* (str. 105–109), *Nastavak ratova s Osmanlijama na području između Save i Drave do 1664.* (str. 109–110), *Bečki pokušaj ukidanja povijesnih zemalja. Novoosnovane institucije središnje vlasti Habsburške Monarhije* (str. 125–126), *Nezadovoljstvo Hrvata i Mađara politikom centralizacije* (str. 126–130) i *Pokret za odcjepljenje Hrvatskog Kraljevstva od Habsburške Monarhije* (str. 130–143).

Vesna Tudjina objavila je znanstvenu studiju o Marku Antunu de Dominisu u knjizi *Croatica 1. Hrvatski udio u svjetskoj baštini* (ur. N. Budak, Zagreb, 2007., str. 308–313).

U knjizi pod naslovom *A Zrinyiek a magyar és a horvát históriában* (ur. S. Bene; G. Hausner, Budimpešta, 2007., str. 15–38) Damir Karbić objavio je znanstvenu studiju

A brebiri Subicsok az örökös báni cím elvesztéséig (1322) (The Šubići of Bribir until the loss of hereditary baniship (1322)).

Priručnici

U posebnom broju časopisa *Croatica Christiana periodica* (Zagreb, sv. 43, iz 1999.) Zoran Ladić, Lovorka Čoralić i Marija Karbić izdali su na 670 stranica *Kazala osoba, zemljopisnih i stvarnih pojmova* časopisa *Croatica Christiana Periodica*.

Od priručnika svakako treba izdvojiti i dvojezično hrvatsko-englesko izdanje monografije u izdanju Multigrafa, (Zagreb, 2003.) pod naslovom *Povijest Hrvata. Ilustrirana kronologija – History of Croatians. Illustrated Chronology*, koatorskoga tima koji čine Zoran Ladić i Ante Nazor. U knjizi se daje pregled kronologije hrvatske povijesti od najstarijih podataka o naseljenosti u Hrvatskoj (Krapinski pračovjek) do najnovijega doba. Dodatnu vrijednost ovome priručniku daju bogate ilustracije, a navodi su potkrijepljeni brojnim i opširnim citatima izvora.

Studije

U *Raspravama iz hrvatske kulturne prošlosti* Odsjeka za povijesne znanosti (ur. T. Raukar, A. Gulin, Zagreb, 1998, knj. 1) izišlo je nekoliko vrijednih studija članova Odsjeka za povijesne znanosti. Redom su to: dvije studije autora Ante Gulina, jedna pod naslovom *Srednjovjekovni Bosansko-đakovački kaptol i njegovi pečati* (str. 7–36) i druga naslovljena *Javna vjera – fides publica pristava u vinodolskom zakonu i vinodolskim općinama do kraja 15. stoljeća* (str. 51–62), zatim rad Zorana Ladića *Oporuka zadarskog patricija Kreše Varikaše – prilog proučavanju duhovnog života u Zadru u drugoj polovici XIV. stoljeća* (str. 37–49), a potom studija *Prilozi za životopis Pavla de Paulo* (str. 63–75) koautorskoga tima Damira Karbića i Lovorke Čoralić. Miroslav Kurelac autor je rada *Hrvatski protuturski pisci XV. stoljeća* (str. 77–92), dok je Vesna Tudjina Gamulin objavila rad *Marko Antonije kao prevoditelj Baconovih radova* (str. 113–120). U knjizi 2 *Rasprava iz hrvatske kulturne prošlosti* Odsjeka za povijesne znanosti HAZU (Zagreb, 2002) nisu objavljeni radovi djelatnika, ali su A. Gulin, M. Kurelac, T. Raukar, J. Stipišić, J. Barbarić, D. Karbić i Z. Ladić urednici toga izdanja.

Studije objavljene u znanstvenim časopisima

Djelatnici Odsjeka za povijesne znanosti HAZU objavljivali su svoje znanstvene studije u raznim znanstvenim časopisima. Studije su obuhvatile razne povijesne teme, primjerice Zoran Ladić pisao je o hodočašćima i oporučnim pobožnim legatima, Tihana Luetić bavila se poviješću Zagrebačkog sveučilišta i studentskom populacijom. Florence Fabijanec obrađivala je uglavnom ekonomske teme iz srednjovjekovne povijesti Dalmacije, Damir Karbić proučavao je povijest plemstva, posebice obitelji Šubić, ali se bavio i raznim drugim temama iz hrvatske društvene, gospodar-

ske i političke povijesti razvijenoga srednjega vijeka. Vesna Tudjina pisala je o različitim aspektima života i djelovanja Marka Antuna de Dominisa. Ante Gulin pisao je o poznatim crkvenim osobama i o povijesti srednjovjekovnih kaptola Hrvatske i Dalmacije. Branka Grbavac objavila je nekoliko studija o povijesti dalmatinskoga notarijata, dok se Iva Kurelac bavila životima i djelima značajnih osoba iz hrvatske novovjekovne povijesti kao što su trogirski biskup Pace Giordano, Dinko Zavorović, Faust Vrančić i drugi. Ivica Zvonar također se bavio biografijama analizirajući život i djelovanje mnogih poznatih osoba moderne povijesti od Frana Barca, J. Jurja Strossmayera, Ivana Kostrenčića, Jurja Magjerca i drugih.

U časopisu *Croatica Christiana periodica* objavljeni su sljedeći radovi: *O najstarijim hodočašćima iz Kotora* autora Zorana Ladića (CCP, Zagreb, god. 22, br. 41, iz 1998., str. 117–122), rad Ante Gulina *Augustin Kažotić u povijesnim izvorima* (CCP, Zagreb, br. 49, iz 2002., str. 47–57) i studija *Prilog životopisu trogirskoga biskupa Pacea Giordana* autorica Ive Kurelac i Lovorke Čoralić (1623. – 1649.) (CCP, Zagreb, sv. 26, br. 52, iz 2003., str. 57–72).

U *Historijskom zborniku* objavljen je znanstveni rad autorice Florence Fabijanec: *Žensko upravljanje nekretninama u drugoj polovici 14. stoljeća u Zadru* (Historijski zbornik, Zagreb, br. 59 iz 2006., str. 32–52) i dva rada Tihane Luetić *Počeci visokoškolskog obrazovanja za žene u Hrvatskoj i usporedba sa stanjem u susjednim zemljama* (Historijski zbornik, Zagreb, br. 59 iz 2006., str. 61–68) i *Struktura studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (1874. – 1914.) po mjestu rođenja i zavičajnosti* (Historijski zbornik, Zagreb, br. 60. iz 2007., str. 103–117).

U *Povijesnim priložima* objelodanjeno je nekoliko znanstvenih radova djelatnika Odsjeka za povijest: rad pod naslovom *Prve studentice Mudroslovnog fakulteta Kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu* autorice Tihane Luetić (PP, Zagreb, br. 22 iz 2002., str. 167–209), zatim rad Florence Fabijanec *Dva trgovačka inventara kao pokazatelji ekonomskog i kulturnog života u Zadru u XIV. stoljeću* (PP, Zagreb, god. 22, br. 25. iz 2003., str. 93–131) i rad Damira Karbića pod naslovom *Plemstvo: definicija, vrste, uloga*. (PP, Zagreb, god. 25, br. 31, iz 2006., str. 11–21).

U časopisu *Acta Histriae* Damir Karbić u koautorstvu s Ivanom Prijatelj Pavičić objavio je interdisciplinarnu studiju *Prikazi vladarskog dostojanstva: likovi vladara u dalmatinskoj umjetnosti 13. i 14. stoljeća* (*Acta Histriae*, Koper, god. 8, br. 2, iz 2000., str. 405–420). U istome broju navedenog časopisa izašao je članak Florence Fabijanec pod naslovom *Le sens de l'honneur chez quelques hommes d'affaires à Zadar au XVe et au XVIe siècle* (str. 99–110), dok je Zoran Ladić autor studije objavljene pod naslovom *The Notion of Honor in the Relationship Between the Authorities and Subjects as in the Case of Zadar in the First Half of the Fourteenth Century* (str. 77–86).

U *Radovima Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* (Zagreb, br. 37, iz 2005.) objavljene su dvije studije Florence Fabijanec pod naslovom *Bilanca (rimanenze) u glavnoj računovodskoj knjizi Ivana i Lukrecije Detrico (1520 – 1533)*

(str. 63–88) i *Multidisciplinarno proučavanje trgovine kao dijela ekonomske povijesti srednjega vijeka u Dalmaciji* (str. 47–53).

U *Časopisu za suvremenu povijest* izišao je članak pod naslovom *Publicistička djelatnost Bogoslava Šuleka 1848.* autorice Aleksandre Kolarić (Zagreb, god. 30, br. 3, iz 1998., str. 527–535) i objavljene su dvije znanstvene studije Ivice Zvonara pod naslovom *Prilog poznavanju njemačkog knjižničarstva i doprinos Ivana Kostrenčića razvoju hrvatskog knjižničarstva u 19. stoljeću i početkom 20.* (ČSP, Zagreb, god. 33, br. 3, iz 2001., str. 747–778) i *Mons. dr. Josip Pazman (1863. – 1925.): prilog poznavanju političkog djelovanja* (ČSP, Zagreb, god. 37, br. 2, iz 2005., str. 423–443).

U *Bogoslovskoj smotri* (Zagreb, god. 77, br. 1, iz 2007.) objavljena je studija Ivice Zvonara pod naslovom *Fran Barac i Bogoslovska smotra* (str. 157–180).

U časopisu *Medium Aevum Quotidianum* (Krems, br. 48, iz 2003., str. 37–52) objavljena je studija pod naslovom *L'influence des pouvoirs publics sur le commerce et sur la vie des marches urbains en Dalmatie (XIIIe – XVe siècles)* autorice Florence Fabijanec.

U časopisu *Scrinia Slavonica – Godišnjaku* Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest (Slavonski Brod, br. 2, iz 2002., str. 470–472) objelodanjen je članak Damira Karbića o mađarskom povjesničaru Engelu, pod naslovom *Pál Engel (1938. – 2001.)*. Prethodne godine objavljen je rad istoga autora naslovljen *Pregled literature o plemstvu na području Slavonije, Srijema i Baranje tijekom srednjeg vijeka* (SS, Slavonski Brod, br. 1, iz 2001., str. 377–387).

U časopisu *Tkalčić – godišnjak Društva za povijesnicu Zagrebačke nadbiskupije*, (Zagreb, br. 3, iz 1999., str. 273–278) objavljen je članak Jasne Marković pod naslovom *Plaćanje pristojbi zagrebačkih biskupa Apostolskoj komori u 14. i 15. stoljeću*. U istome časopisu (sv. 3 iz 2000., str. 347–355) izišao je članak *Znanstveni skup o tristotoj obljetnici smrti fra Luke Ibrišimovića. Sažetak. Uvodni dio. Predavanja* autora Josipa Barbarića.

Ivica Zvonar autor je četiriju znanstvenih studija objavljenih u *Podravskom zborniku*. Prva nosi naslov *Dr. Fran Barac – svećenik, teolog i političar* (PZ, Koprivnica, br. 28, iz 2002., str. 176–186), slijedi rad *Kratki osvrt na korespondenciju između Franje Fanceva i Elze Kučera* (PZ, Koprivnica sv. 29, iz 2003., str. 113–124), treća je objavljena pod naslovom *Okvir za životopis mons. dr. Jurja Magjerca* (PZ, Koprivnica, sv. 30, iz 2004., str. 107–114) i četvrti rad nosi naslov *Šemovci: dvije crtice za povijest mjesta* (PZ, Koprivnica, br. 32 iz 2006., str. 198–205).

U *Senjskom zborniku* objelodanjeni su znanstveni radovi Ivice Zvonara pod naslovom *Fran Barac i ujedinjenje Hrvatske bogoslovske akademije sa Staroslavenskom akademijom i Leonovim društvom* (SZ, Senj, sv. 30, iz 2003., str. 351–362) i *Vesne Tudjine* pod naslovom *Ime, prezime i godina rođenja Marka Antuna de Dominisa* (SZ, Senj, br. 33, iz 2006., str. 45–50).

U *Pilaru – časopisu za društvene i humanističke studije* (Zagreb, god. 2, br. 4 iz 2007. str. 51–56–163–166), objelodanjen je članak Ivice Zvonara naslovljen *Sudbina znanstvene knjižnice dr. Ive Pilara*.

Tihana Luetić objavila je znanstvenu studiju *Balgarski studenti uav Filozofskija fakultet na Zagrebskija univerzitet ot 1874. do 1814. g.* izdanu u bugarskom časopisu *Istoričesko bdšte* (prev. R. Božilova, god. IX, br. 1–2, Sofija, 2005., str. 236–266).

Od znanstveno-popularnih časopisa u kojima su djelatnici Odsjeka za povijest HAZU objavljivali, ovdje ćemo navesti samo časopis Matice hrvatske *Kolo* (Zagreb, 16/4, iz 2006.). Naime, u rubrici *Kola* koja nosi naslov *Stara hrvatska svakodnevice* (str. 149–348) objavljeno je osam znanstvenih studija djelatnika Odsjeka koje navodimo redom: Damir Karbić autor je rada *Mogućnosti proučavanja svakodnevica u seoskim naseljima srednjovjekovnog šibenskog zaleđa* (str. 149–160), Branka Grbavac objavila je rad *Svakodnevni život notara u jednoj kasnosrednjovjekovnoj dalmatinskoj komuni – primjer Zadra* (str. 161–177), Sabine Florence Fabijanec bavila se gospodarskom poviješću srednjega vijeka u radu *Od tržnice do luke* (str. 188–228), Zoran Ladić autor je rada o srednjovjekovnim hodočašćima naslovljenog *Ponukani pobožnošću i znatiželjom*, Zrinka Novak bavi se religijskom poviješću u radu *Život trogirске komune pod zaštitom bl. Ivana Trogirskog i sv. Lovre* (str. 284–298), Goran Budeč autor je rada pod naslovom *Historiografija i izvori za proučavanje problematike materijalnog života u kasnosrednjovjekovnoj Dalmaciji* (str. 299–312), Ivica Zvonar piše o *Otvaranju knjižnica prema javnosti u novovjekovnom razdoblju* (str. 313–330) i Tihana Luetić koja se bavi poviješću školstva, objavila je rad *Neki aspekti studentske svakodnevica u drugoj polovici XIX. stoljeća* (str. 331–348).

Zbornici

Od zbornika radova koje su za objavljivanje priredili pojedini djelatnici Odsjeka za povijesne znanosti kronološkim redom ističemo sljedeće zbornike: *Dugopolje. Zbornik radova općine Dugopolje* (ur. Ante Gulin, Zagreb, Dugopolje : Općina Dugopolje, 2001.). Ante Gulin autor je i predgovora navedenog zbornika i rada pod naslovom *Život i djelatnost Mirka Rogošića* (str. 633–637). Zatim ističemo Zbornik radova sa znanstvenoga skupa *Sveti Ivan Zelina i zelinski kraj u prošlosti* (ur. A. Gulin i Z. Ladić, HAZU, Razred za društvene znanosti HAZU, Odsjek za povijesne znanosti HAZU, Grad Sveti Ivan Zelina, 2003.). Zbornik radova *Konjevrate i Mirlović Zagora – župe Šibenske biskupije* (ur. A. Gulin, Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU, Zagreb, 2005.) objavljen je kao produkt znanstvenoga skupa *Sela šibenskog zaleđa župa Konjevrate i Mirlović Zagora u prošlosti održanog u Muzeju grada Šibenika od 14. – 16. studenoga 2002.* U tome zborniku izišlo je i nekoliko vrijednih znanstvenih radova naših djelatnika. Ante Gulin objavio je radove: *Sela župa Konjevrate i Pokrovnik u srednjem vijeku* (str. 113–136) i *Župe Konjevrate i Mirlović Zagora od 1950-ih do Domovinskog rata 1990./91.* (str. 301–314). Damir Karbić autor je znanstvene studije *Sela Konjevrate i Pokrovnik u srednjovjekovnim bilježničkim spisima* (str. 137–166), a Zoran Ladić znanstvenoga rada *Matične knjige (krštenih, vjenčanih i umrlih) kao izvor za demografsku i obiteljsku povijest župa Konjevrate i Mirlović Zagora od 17.–19. st.* (str. 411–436).

Godine 2006. objavljen je zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 16. do 18. rujna 2002. u Splitu pod naslovom *Marko Antun de Dominis. Splitski nadbiskup, teolog i fizičar* (ur. Vesna Tudić) u izdanju splitskog Književnog kruga (Split, 2006.) u opsegu od 418 strana. Zbornik sadrži niz znanstvenih studija koje tematiziraju život i djelovanje M. A. de Dominisa (1560. – 1624.), jedne od najznačajnijih duhovnih pojava u Europi početkom 17. stoljeća, čije su ideje usvojene tek nakon više od tri stoljeća (na II. Vatikanskom koncilu), a postavljanje problema odnosa Crkve i države aktualno je i danas. U taj je zbornik uvršten rad Vesne Tudićine pod naslovom *Dominis u Engleskoj* (str. 135–142).

Treba istaknuti i zbornik *Povijest obitelji Zrinski* koji su uredili Zoran Ladić i Đuro Vidmarović, a izdala Matica hrvatska (Zagreb, 2007.) U tome zborniku objavljen je rad Florence Fabijanec *Zrinski i Frankapani u historiografiji francuskog govornog područja* (str. 351–370).

Ivica Zvonar urednik je *Zbornika o mons. dr. Jurju Magjercu povodom 50-godišnjice smrti* tiskanog u izdanju Općine Molve i Hrvatskog instituta za povijest 2008. godine, a u samom zborniku objavljen je i njegov rad pod naslovom *Mons. dr. Juraj Magjerec i Repaš* (str. 63–77).

Radovi u zbornicima

Djelatnici Odsjeka za povijesne znanosti HAZU aktivno su sudjelovali na različitim znanstvenim skupovima te su njihove znanstvene studije objavljene u zbornicima proizišlim nakon održanih skupova. U Zborniku radova sa znanstvenoga skupa *Krbavska bitka i njezine posljedice* održanog u Novom Vinodolskom od 22. – 24. listopada 1993. (ur. D. Pavličević, Novi Vinodolski 1998., sv. 3) objavljen je rad A. Gulina *Krbaško-modruški kaptol prije i poslije krbavske bitke* (str. 90–95).

U zborniku radova sa znanstvenoga skupa *Život i djelo oca Euzebija Fermendžina* (ur. J. Martinčić, Našice, 1998.) nalazi se rad Josipa Barbarića pod naslovom *Fermendžinovi objavljeni izvori za povijest nekih južnih slavenskih naroda* (str. 131–142).

U Zborniku *Diplomatske akademije* (ur. M. Valentić, Zagreb, god. 4, br. 2, iz 1999.) objavljen je rad Damira Karbića *Diplomacija hrvatskih velikaša iz roda Šubića* (str. 225–242) održan kao referat na Međunarodnom znanstvenom skupu *Hrvatska srednjovjekovna diplomacija u Zadru* u svibnju 1998. U istome zborniku izišao je i rad Zorana Ladića pod naslovom *Diplomatske aktivnosti Zadrana u vrijeme opsade Zadra 1345./46. godine: (do odlaska Ludovika I. iz zadarskoga distrikta)* (str. 257–270) te rad Tomislava Raukara *Hrvatska diplomacija u razvijenom i kasnom srednjem vijeku* (str. 119–130).

U *Duvanjskom zborniku* (ur. J. Krišto, Zagreb – Tomislavgrad: Hrvatski institut za povijest – Naša ognjišta, 2000.) na str. 125–133 objavljen je rad Damira Karbića *Osnutak Duvanjske biskupije u svjetlu politike Šubića Bribirskih*.

Još jedna opširnija studija o Šubićima na engleskom jeziku Damira Karbića objavljena je pod naslovom *Familiars of the Šubići. Neapolitan influence on the origin of the institution of familiaritas in medieval Hungary*, u zborniku *La Noblesse dans les terri-*

toires Angevins a la fin du Moyen Âge (ur. N. Coulet, J. – M. Matz, Rim: École française de Rome, 2000., str. 131–147).

U zborniku *900 godina Bašćanske ploče, Krčki zbornik 42, Posebno izdanje 36* (ur. P. Strčić, Baška: Primorsko-goranska županija, Općina Baška i dr., 2000.) objavljena su tri rada članova Odsjeka za povijesne znanosti: rad Ante Gulina *Srednjovjekovni stolni i zborni kaptoli na Krku* (str. 299–309), zatim rad Damira Karbića *Šubići i dobri kralj Zvonimir. Prilog proučavanju upotrebe legendi u politici hrvatskih velikaških obitelji* (str. 271–280) i rad Zorana Ladića i Marije Karbić pod naslovom *Glagoljske matične knjige otoka Krka u Arhivu HAZU* (str. 281–297).

U zborniku radova sa znanstvenoga skupa *Šibenska biskupija od 1298. do 1998. godine* pod naslovom *Sedam stoljeća Šibenske biskupije* (ur. J. Ćuzela, V. Kapitanović i S. Kovačić, Šibenik: Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić", 2001.) objavljeni su radovi J. Barbarića *Šibenik; Šibenska biskupija; Šibenski biskupi* (str. 79–164), zatim *Kninski biskupi i njihova biskupija* (str. 165–184) i *Skradin; Skradinska biskupija, Skradinski biskupi* (str. 185–207), potom rad Ante Gulina *Srednjovjekovni šibenski kaptol* (str. 209–236) i rad Damira Karbića *Osnutak Šibenske biskupije u svjetlu jadranske politike hrvatskih banova iz roda Šubića* (str. 53–62).

U zborniku radova sa znanstvenoga skupa u povodu tisuću godina uspostave Dubrovačke (nad)biskupije / metropolije (998. – 1998.) naslovljenom *Tisuću godina Dubrovačke (nad)biskupije* (ur. N. A. Ančić, Dubrovnik: Biskupski ordinarijat Dubrovnik, Crkva u svijetu, 2001.) izišli su radovi Ante Gulina *Srednjovjekovni dubrovački kaptol. Utemeljenje, ustroj i djelatnost* (str. 175–196) i Zorana Ladića *Oporučni legati 'pro anima' i 'ad pias causas' dubrovačkih stanovnika krajem XIII. stoljeća* (str. 733–751).

Damir Karbić autor je i studije o rodu Šubića naslovljene *Utjecaj velikaškog roda Šubića na širenje i razvoj franjevacu u Hrvatskoj i Dalmaciji s posebnim osvrtom na skradinsko-bribirsko područje*, objavljene u *Zborniku o Pavlu Posiloviću* (ur. P. Knezović, M. Šišak, M. Zenić, Šibenik: Gradska knjižnica Juraj Šižgorić – Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2001., str. 147–166).

Također, D. Karbić napisao je za zbornik radova *Custom and Law in Central Europe* (ur. Martyn Rady, Cambridge, 2003.) znanstveni rad pod naslovom *Hungarian and Croatian Customary Law: Some Contrasts and Comparison*, (str. 37–45).

U zborniku radova *Toma Arhiđakon i njegovo doba* (ur. M. Matijević Sokol i O. Perić, Split, 2004.) proizišlom nakon održanog znanstvenoga skupa u Splitu od 25. do 27. rujna 2000. godine tiskan je rad autora Ante Gulina pod naslovom *Uloga i čast Tome Arhiđakona u Splitskom kaptolu* (str. 29–39). U istome zborniku objavljen je rad *Split i bribirski knezovi u doba Tome Arhiđakona* (str. 235–242) autora Damira Karbića.

Posebnosti društvenog i gospodarskog razvoja: na razmeđu Sredozemlja i Srednje Europe naslov je znanstvenoga rada Damira Karbića objavljenog u zborniku radova *Hrvatsko mađarski odnosi 1102. – 1918.* (ur. M. Kruhek, Zagreb, 2004., str. 75–79).

U zborniku *Stjepanu Antoljaku u čast* (ur. J. Kolanović, Zagreb, 2003., str. 77–93) nalazi se rad Ante Gulina *Srednjovjekovni kotorski kaptol*, a isti je autor objavio i rad

Srednjovjekovna hrvatska loca credibilia – središta pismenosti i kulture u zborniku izdanom uz 70. obljetnicu života Dragutina Pavličevića *Pro historia Croatica 1.*, (Zagreb, 2003., str. 90–98).

U zborniku znanstveno-istraživačkog projekta *Hrvatska biobibliografska baština Bibliographica*, knj. 2 (ur. T. Macan, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2004.), objelodanjen je rad pod naslovom *Autobibliografije članica društva Kolo hrvatskih književnika* autorice (str. 119–159) Tihane Luetić i rad koji nosi naslov *Šibenčanin Danijel Jurić – hrvatski časnik pod stijegom svetog Marka* (str. 39–56) autorskoga tima koji čine Lovorka Čoralić i Branka Grbavac.

Nekoliko je djelatnika Odsjeka za povijesne znanosti 2003. godine sudjelovalo na znanstvenom kolokviju *Dies historiae*, koji se održavao na temu *Gradske marginalne skupine u Hrvatskoj kroz srednji vijek i ranomoderno doba*. U zborniku radova *Izabrane teme iz hrvatske povijesti*, koji je za tisak priredilo Društvo studenata povijesti *Ivan Lučić – Lucius* (ur. T. Popić, Zagreb, 2004.), izišli su radovi Florence Fabijanec, koja je obradila temu stranaca pod naslovom *Jesu li stranci marginalci? Razmatranje položaja stranaca u srednjovjekovnom društvu* (str. 107–127). Damir Karbić autor je studije pod naslovom *Koncept marginalnosti: društvena stvarnost ili sredstvo istraživanja na primjeru srednjovjekovnih komunalnih društava*, objavljene u istom broju istoimenog zbornika (str. 9–19), a Zoran Ladić objavio je rad pod naslovom *Briga za pojedince i grupe na rubu društva u kasnosrednjovjekovnom Zadru* (str. 41–54).

U *Raukarovu zborniku – Zborniku u čast Tomislava Raukara* (ur. N. Budak, Zagreb, 2005.) objavljena su dva znanstvena rada, i to jedan pod naslovom *Gli scambi economici sulla costa Adriatica orientale nei XV – XVI secoli* (str. 671–690) autorice Sabine Florence Fabijanec i rad Zorana Ladića *O razlozima sastavljanja kasnosrednjovjekovnih dalmatinskih oporuka* (str. 607–623).

Rad pod naslovom *Članci Frana Barca u Graničaru* autora Ivice Zvonara objavljen je u *Zborniku u čast Hrvoja Matkovića: u povodu 80. godine života* (ur. S. Matković, Hrvatski studiji Sveučilišta, Zagreb, 2005., str. 377–385).

Znanstveni rad *Josip Juraj Strossmayer i protestantizam* autora Zorana Ladića objavljen je u *Zborniku radova s međunarodnog znanstvenog skupa Josip Juraj Strossmayer povodom 190. obljetnice rođenja i 100. obljetnice smrti* (Zagreb, 19. svibnja 2005. – Đakovo, 20. svibnja 2005.), (ur. F. Šanjek, HAZU, Zagreb, 2006., str. 425–433). U istome zborniku objavljen je i rad Ivice Zvonara pod naslovom *Sveučilišni profesor Fran Barac o Strossmayeru* (str. 257–268).

Na znanstvenom skupu o *Antunu Vrančiću u povodu 500. obljetnice rođenja* (Šibenik, 29.5.1504. – Prešov, 15.6.1573.) održanom u Šibeniku od 11. do 12. lipnja 2004. sudjelovao je Zoran Ladić, čiji je znanstveni rad *Oporuka Antuna Vrančića kao izraz nekih aspekata šesnaestostoljetnih crkvenih i političkih prilika* objavljen u *Zborniku o Antunu Vrančiću* (ur. V. Lakić, Šibenik, 2005., str. 201–214).

Ženske skozi zgodovino. 32. zborovanje slovenskih zgodovinarjev (ur. A. Žižek, Celje, 2004.) naslov je zbornika proizišloga s istoimenoga međunarodnoga znanstvenog

skupa održanog od 29. rujna do 2. listopada 2004. u Celju, gdje je sudjelovala Sabine Florence Fabijanec, koja je prezentirala i objavila rad pod naslovom *Gospodarska djelatnost žena na dalmatinskom komunalnom području od XIV. do XVI. stoljeća* (str. 49–64).

U elektroničkom obliku, na CD-u naslovljenom *Proceedings of the 4th International Congress of Maritime History, Corfu, Greece, 23 – 27 June 2004* (ur. G. Harlaftis, Corfu, 2005.) objavljen je rad autorice Sabine Florence Fabijanec pod naslovom *The navigation on the east Adriatic: trade traffic and maritime dangers at the end of the Middle Ages* koji je održan na 4. međunarodnom znanstvenom skupu pomorske povijesti održanom u Krfu od 23. do 27. lipnja 2004. godine.

U zborniku radova po naslovom *Izabrane teme iz hrvatske povijesti* (ur. S. Miljan, M. Jerković, Zagreb, 2007.) proizišlom sa znanstvenog skupa II. *Dies historiae* održanog u Zagrebu 8. prosinca 2004. na temu *Dodiri civilizacija i/ili "civilizacija" na hrvatskom povijesnom prostoru*, Damir Karbić objavio je dvije studije srednjovjekovne tematike. Prva nosi naslov *"Vrata kršćanstva": srednjovjekovno Ugarsko-Hrvatsko Krajevstvo i civilizacijske granice u teoriji i realnosti* (str. 41–70), a druga je objavljena pod naslovom *Postoje li tajna društva u srednjem vijeku?* (str. 251–262). U istome zborniku (ur. S. Miljan, M. Jerković, Zagreb, 2007.), proizišlom nakon znanstvenog skupa IV. *Dies historiae*, održanog u Zagrebu 13.12.2006. na temu *Raznolikosti među hrvatskim plemstvom kroz povijest*, objavljen je rad Damira Karbića *Politička moć i rodovska kohezija. Primjer Šubića Bribirskih (12. – 15. st.)* (str. 97–121).

U sadržaj Zbornika *150 godina školstva u Velej Luci* (ur. F. Mirošević, Vela Luka, 2007., str. 55–74) uvršten je i znanstveni rad Tihane Luetić pod naslovom *Studenti iz Vele Luke na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1874. – 1914.*

U zborniku radova sa simpozija *Rijeka Krka i NP 'Krka': privredna i kulturna baština, zaštita i održivi razvitak* održanog u Šibeniku od 5. do 8. listopada 2005. (Javna ustanova NP 'Krka', Šibenik, 2007.) nalazi se rad Ante Gulina pod naslovom *Ribolov i mlinovi na Krki u 15. i 16. stoljeću* (str. 1067–1706).

Branka Grbavac objavila je u zborniku s međunarodnog znanstvenog skupa II. Istarski povijesni biennale *Sacerdotes, iudices, notarii...: posrednici među društvenim skupinama*, (Poreč, 2007., str. 53–75) znanstveni rad pod naslovom *Notarska služba i komunalno zakonodavstvo – notari u statutima Raba, Zadra, Šibenika, Splita i Trogira.*

Ivica Zvonar autor je rada pod naslovom *Rukopisna ostavština Ivana Kostrenčića u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu* objavljenog u elektroničkom izdanju proizišlom kao zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa povodom 400. obljetnice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, održanog u Zagrebu 9. – 11. svibnja 2007.

Nakon održanoga znanstvenoga skupa pod nazivom *Colloquium Marulianum XVII. Književna komunikacija u hrvatskom humanizmu i renesansi* održan u Splitu 19. – 20. travnja 2007. objavljen je zbornik radova *Colloquia Maruliana XVII, Književna komunikacija u hrvatskom humanizmu i renesansi* (ur. B. Lučin, M. Tomasović, (ur.), Split,

2008., str. 73–90) u kojemu je objelodanjen znanstveni rad Ive Kurelac pod naslovom *Dinko Zavorović, Faust Vrančić i Toma Suričević u svjetlu epistolarne razmjene*.

Iz navedenoga je jasno vidljivo da je produkcija djelatnika Odsjeka za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u proteklom desetljeću bila vrlo bogata i plodna, a svojim znanstvenim radom i dugogodišnjim istraživanjima objavljenima u pojedinim publikacijama i monografskim izdanjima djelatnici su ostavili vidljiv trag i značajan doprinos povijesnoj znanosti.

Ivica Zvonar

KNJIŽNICA ODSJEKA ZA POVIJESNE ZNANOSTI
ZAVODA ZA POVIJESNE I DRUŠTVENE ZNANOSTI
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U ZAGREBU:
KRATAK PREGLED RAZVOJA (1948. – 2008.)

Knjižnica Odsjeka za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti osnovana je 1948. godine kao priručna knjižnica tadašnjeg Historijskog instituta JAZU, današnjeg Odsjeka za povijesne znanosti HAZU.¹ U skladu s tim izgrađivan je knjižni fond koji je ponajprije imao za cilj pružati potporu znanstvenicima pri istraživanju i radu. “U tu svrhu je nabavljena biblioteka prof. Jovana Radonića iz Beograda sa oko 2.000 djela, prvenstveno Hungarica, a zatim Serbica. Daljim nabavama uvećana je priručna biblioteka na 3.418 svezaka (...)”² Ubrzo nakon osnutka, koncem 1948., knjižnica je “imala 5.027 djela u 8.907 svezaka”, a nastala je “otkupom cijelih biblioteka, primanjem kolekcija Akademijinih izdanja i nabavama u knjižarama i antikvarijatima”, dok je dio publikacija, “665 djela” dobiven od “KOMZE”³, odnosno od “komiteta za raspodjelu konfisciranih knjiga”⁴. Tako knjižnica Odsjeka u svojem fondu ima nekoliko većih zbirki, poput ostavštine Jovana Radonića i Vladimira Koščaka, te dio duplikata iz ostavštine Ante Trumbića, kao i nešto publikacija koje su bile vlasništvo Ferde Šišića i Frana Gundruma. Također, u knjižnici vrijednu građu čine pokloni Vladimira Mošina, Georgija Ostrogorskog, Josipa Hamma, Seida Traljčića i drugih poznatih znanstvenika i intelektualaca. Niz raznovrsnih i korisnih publikacija knjižnici Odsjeka darovala je Uprava HAZU i Akademijina središnja knjižnica, Etnografski muzej iz Zagreba, Državni arhiv u Zagrebu, Filozofski fakultet iz Skoplja i dr. Važno je napomenuti da knjižnica Odsjeka u svojem fondu čuva

¹ *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* (dalje: *Ljetopis JAZU*): za godine 1946. – 1948., sv. 54, Zagreb 1949., str. 85.

² Na ist. mj.

³ *Ljetopis JAZU*: za godine 1949. – 1950., sv. 56, Zagreb 1952., str. 25.

⁴ Usp. Inventarnu knjigu knjižnice Odsjeka za razdoblje 1948. – 1955.